



Ügyszám: NAIH-712-2/2014/V.

Mesterházy Attila részére
elnök

Magyar Szocialista Párt

Budapest
Jókai utca 6.
1066

Tisztelt Elnök Úr!

Bejelentéssel fordult a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság), mert - az Ön állítása szerint - felmerült annak gyanúja, hogy azért tudott a korábbiaknál több párt országos listát állítani a 2014. április 6-án megrendezendő országgyűlési képviselők választásán, mert az ajánlások tekintetében visszaéltek a választópolgárok személyes adataival.

Beadványával kapcsolatban a Hatóság az alábbiakról tájékoztatja Önt:

1. A Hatóság mindenekelőtt felhívja szíves figyelmét arra, hogy a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény által bevezetett ajánlási rendszerrel kapcsolatban 2012. szeptember 7-én kiadott közleményében dr. Péterfalvi Attila hangsúlyozta, hogy már 2002-ben, adatvédelmi biztосként is aggályosnak tartotta az ajánlócédulák gyűjtését. „A jelöltállítás korábban hatályos szabályozása ugyanis olyan hiányosságokban szenvedett, amelyek lehetővé tették a visszaélést a választópolgárok személyes adataival. Számos esetben előfordult, hogy a választópolgárok postaládáiból ellopták az ajánlószevényeket és így az elkövetők a személyes adatokat tartalmazó értesítők birtokába is jutottak, vagy az összegyűjtött ajánlószevények adatait meghamisították. A jelenlegi rendszer már önmagában is kockázatokat rejt azáltal, hogy az ajánlószevények gyűjtése során a jelölő szervezetek megbízottjai a választópolgárok különleges adatainak, elsősorban pártpreferenciáinak birtokába jutnak. A szabályozásba épített garanciák ellenére a gyakorlatban nem voltak elkerülhetőek a jogsértések.”¹

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) jelentősen megújította az ajánlások rendszerét. A Hatóság az általa 2014. február 4-én kiadott, a választási eljárással kapcsolatos adatkezelésekről szóló ajánlásában kiemelte, hogy a többes ajánlás lehetővé tételével, illetőleg a jelöléshez szükséges ajánlások számának csökkentésével az ajánlategyűjtés tétje redukálódott. Hiszen „[k]orábban a jelöltként indulni szándékozó személyek és a jelölő szervezetek azért küzdöttek, hogy megszerezzék maguknak a polgárok által adható egyetlen ajánlást.”² A Hatóság ezért reményét fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a visszaélések száma a mostani választás esetén vissza fog esni.

Tekintettel arra, hogy az ajánlások gyűjtésével kapcsolatban a korábbi évekhez képest nagyságrendekkel kevesebb bejelentés érkezett a Hatósághoz, a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján elmondható, hogy a Ve. által bevezetett ajánlási rendszer kiküszöbölte a korábban előforduló hiányosságokat.

Az ajánlások gyűjtése mindazonáltal - mint minden adatkezelés - veszélyeket rejt magában az érintettek magánszférájára nézve.

¹ <http://naih.hu/files/NAIH-koezlemeny-az-ajanloszevények-gy-jtesenek-tervezett-megszuenteleserol.pdf>

² <http://naih.hu/files/Valasztas-2014-Ajanlas-2014-02-04.pdf>

Az ajánlások ellenőrzésével kapcsolatban a Ve. csak korlátozott lehetőségeket kínál a választási szervek részére. A Ve. 125. § (1) bekezdése értelmében a választási iroda az ajánlásokat ellenőrzi. Ennek során meg kell vizsgálni az ajánlási szabályok betartását, azonosítani kell az ajánló választópolgárt, meg kell állapítani, hogy rendelkezik-e választójoggal, továbbá meg kell állapítani, hogy az érvényes ajánlások száma eléri-e a jelöltséghez szükséges számot. Az ajánló választópolgár azonosítását és választójoga megállapítását az ajánlóíven feltüntetett adatainak a központi névjegyzék és a szavazóköri és választókerületek nyilvántartásának adataival való összevetésével kell elvégezni [Ve. 125. § (2) bekezdés]. A Ve. 127. § (2) bekezdése alapján az ajánlások tételes ellenőrzését nem kell tovább folytatni, ha bizonyossá válik, hogy az érvényes ajánlások száma eléri a jelöltséghez szükséges számot. A Ve. tehát nem teszi lehetővé a választási irodák részére az érintett választópolgárok azonosításán túlmenően az ajánlások valóságának, hitelességének ellenőrzését.

A törvény ugyanakkor - bizonyos mértékig e hiányosságokat kompenzálандó - szigorú szabályokat állapít meg a jelöltek bejelentésével kapcsolatban. Nem elegendő ugyanis az, hogy a jelöltként indulni szándékozó választópolgár, illetőleg a jelölő szervezet összegyűjtse a megfelelő számú ajánlást, hanem az ajánlóívekkel el is kell számolni. A Ve. 124. § (2) bekezdése értelmében ugyanis a jelölt bejelentésekor az összes kiadott ajánlóívet le kell adni az illetékes választási irodának. Az íveket végül a szavazást követő kilencvenedik napot követő munkanapon megsemmisítik.

2. Az állampolgárokat, mint adatalányokat, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 15. §-a alapján megillető tájékoztatáshoz való joggal kapcsolatban a Hatóság felhívja szíves figyelmét arra, hogy a 2014. március 14-én kiadott, NAIH-703-2/2014/V. számú közleményében - az Ön által, illetőleg a sajtóban hangoztatottakkal ellentétben - a Hatóság nem azt mondta ki, hogy a választópolgárok egyáltalán nem élhetnek az Infotv.-ben foglalt jogokkal.

Az említett állásfoglalás szerint ajánlóívek tárolása kétségtől adatkezelésnek minősül, melynek adatkezelője – a jelölt bejelentését követően – a jelölt nyilvántartásba vételére illetékes választási bizottság és az ajánlások érvényességét ellenőrző választási iroda. A jelölt nyilvántartásba vételére illetékes választási bizottság és az ajánlások érvényességét ellenőrző választási iroda adatkezelése azonban jellegénél, céljánál és funkciójánál fogva eltér a „klasszikus” értelemben vett adatkezelésektől. Sajátos jellege nagyrészt átmenetiségéből és különleges funkciójából fakad. A személyes adatok kezelésének kizárólagos célja annak megállapítása, hogy a jelöltként indulni szándékozó polgár megfelel-e a rá vonatkozó feltételeknek, és jelöltként indulhat-e a választásokon.

A polgároknak az Infotv. 15. §-a szerinti tájékoztatási igényének teljesítése a gyakorlatban azt jelentené, hogy valamennyi aláírásgyűjtő ívet tételesen és manuálisan át kellene tekinteni. Az ajánlóívek tartalmát ugyanis számítógépes adatbázisba rendezni nem lehet, mivel az duplikált adatállományt eredményezne, amely a kezelt információk különleges voltára, valamint az adatbiztonsági megfontolásokra való tekintettel súlyosan veszélyeztetné az érintettek magánszféráját. Alapul véve azt, hogy a jogalkotó relatíve rövid időt biztosított az ajánlások ellenőrzésére, méltán feltételezhetjük, hogy az adott esetben nagyszámú ajánlás áttanulmányozása aránytalan terhet róna az adatkezelő szervekre, ellehetetlenítené a választási szervek munkáját, végső soron pedig veszélybe sodorná a választások megtartását. Figyelemmel ezért az adatkezelés céljára, az állampolgároknak a jelöltek nyilvántartásba vételével kapcsolatos jogorvoslati határidő végéig van lehetősége a tájékoztatás iránti kérelem benyújtására.

A fentieket figyelembe véve megállapítható, hogy az adatalányok élhetnek az Infotv. 15. §-ában foglalt tájékoztatáshoz való jogukkal, ugyanakkor annak gyakorlására korlátozott ideig van lehetőségük tekintettel a választási szerveknek a választások során betöltött kiemelt szerepére.

A Hatóság felhívja szíves figyelmét arra, hogy - tekintettel a választási eljárás különleges voltára - a Ve. rendelkezései lex specialis-ként viszonyulnak az Infotv.-ben foglaltakhoz. A Hatóság ezért megfontolandónak tartja azt, hogy a jogalkotó a későbbiekben a törvénybe építse az ajánlások ellenőrzésének garanciális szabályait, valamint az érintetteket az Infotv. alapján megillető jogokat biztosító rendelkezéseket. A Hatóság ezzel kapcsolatban tájékoztatja Önt arról, hogy a választásokat követően a korábbi adatvédelmi biztosi gyakorlathoz hasonlóan közleményt fog kiadni, amelyben összegzi a felgyülemlett tapasztalatokat, és - amennyiben szükségessé válik - javaslatot tesz a jogalkotónak a Ve. módosítására.

3. A bejelentésével kapcsolatban a Hatóság felhívja szíves figyelmét arra, hogy a választási eljárás során végzett adatkezelések egy részét a Ve. szabályozza, emellett – mögöttes jogszabályként – az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény rendelkezéseit is alkalmazni kell.

Az Infotv. 38. § (2) bekezdése értelmében a Hatóság feladata a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése. E feladatkörében a Hatóság:

- „a) bejelentés alapján vizsgálatot folytat;*
- b) hivatalból adatvédelmi hatósági eljárást folytathat;*
- c) hivatalból titokfelügyeleti hatósági eljárást folytathat;*
- d) a közérdekű adatokkal és a közérdekből nyilvános adatokkal kapcsolatos jogsértéssel összefüggésben bírósághoz fordulhat;*
- e) a más által indított perbe beavatkozhat;*
- f) adatvédelmi nyilvántartást vezet” [Infotv. 38. § (3) bekezdés].*

Az Infotv. 52. § (1) bekezdése alapján a Hatóságnál bejelentéssel bárki vizsgálatot kezdeményezhet arra hivatkozással, hogy személyes adatok kezelésével, illetve a közérdekű adatok vagy a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogok gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem következett be, vagy annak közvetlen veszélye fennáll.

Az Infotv. 54. § (1) bekezdése határozza meg azokat az eszközöket, amelyek egy vizsgálat esetén a Hatóság rendelkezésére állnak. Eszerint a Hatóság a vizsgálat során

- „a) a vizsgált adatkezelő kezelésében levő, a vizsgált ügygel összefüggésbe hozható összes iratba betekinthez, illetve azokról másolatot kérhet,*
- b) a vizsgált ügygel összefüggésbe hozható adatkezelést megismerheti, az adatkezelés helyszínénél szolgáló helyiségbe beléphet,*
- c) a vizsgált adatkezelőtől, illetve az adatkezelő bármely munkatársától írásbeli és szóbeli felvilágosítást kérhet,*
- d) a vizsgált ügygel összefüggésbe hozható bármely szervezettől vagy személytől írásbeli felvilágosítást kérhet, és*
- e) az adatkezelő hatóság felügyeleti szervének vezetőjét vizsgálat lefolytatására kérheti fel.”*

Az Infotv. idézett rendelkezéseiből megállapítható, hogy a Hatóságnak nincs nyomozati jogköre, amely alapján felderíthetné az ajánlóíveken szereplő személyes adatokkal elkövetett esetleges visszaéléseket. Nem áll rendelkezésre továbbá olyan eszköz sem, amelynek segítségével a Hatóság az egyes aláírások valóságát megfelelő módon ellenőrizhetné.

A Hatóság ugyanakkor felhívja szíves figyelmét, hogy mind a választási eljárással kapcsolatos adatkezelésekről szóló ajánlás, mind pedig a Nemzeti Választási Bizottság által kiadott, az ajánlóívekről és az ajánlás folyamatáról szóló 1/2014. NVB iránymutatás³ kiemeli, hogy az ajánlóívek másolása (sokszorosítása, fénymásolása), az ajánlóívek adás-vétele, cseréje, vagy bármilyen más módon történő továbbítása, valamint az azokon szereplő információk alapján duplikált adatbázisok létrehozatala, szigorúan tilos.

Az Ön bejelentésében említett, illetőleg a sajtóban is megjelent híresztelések értelmében előfordult, hogy a választáson indulni kívánó állampolgárok más pártok által összegyűjtött ajánlóívek adattartalmát átmásolták a saját íveikre annak érdekében, hogy az illetékes választási iroda részére a választásokon való induláshoz szükséges számú ajánlást leadhassák. Amennyiben ilyen esetek valóban előfordultak, akkor azok - a társadalomra való veszélyességüket tekintetve - olyan súlyú cselekmények, amelyek már a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálya alá tartoznak. A rendelkezésre álló információk alapján ugyanakkor nem állapítható meg, hogy pontosan mely bűncselekmény elkövetésnek lehetőségét veti fel a levelében leírtak. Ezzel összefüggésben a Hatóság szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a cselekmény minősítése a büntetőeljárás miatt eljáró szervek – így elsődlegesen a nyomozó hatóságok – feladata.

Az Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdése értelmében a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme a rendőrség alapvető feladata. Ezzel kapcsolatban a Hatóság felhívja szíves figyelmét, hogy Ön a beadványában két olyan esetet is megemlít, amelyekben az illetékes nyomozóhatóságok büntetőeljárást indítottak.

Az Infotv. 53. § (7) bekezdése kimondja, hogy a Hatóság a hatáskörébe nem tartozó ügyre vonatkozó bejelentést - a bejelentő egyidejű értesítése mellett - a bejelentésben foglaltak tekintetében eljárásra hatáskörrel rendelkező szervhez átteszi. Ha a Hatóság hatáskörébe nem tartozó ügyre vonatkozó bejelentés alapján a Hatóság azt állapítja meg, hogy az ügyben bírósági eljárás kezdeményezésének van helye, erről a bejelentőt értesíti.

A fentiekre való tekintettel a Hatóság a bejelentését - az Infotv. 53. § (7) bekezdése alapján - átteszi az Országos Rendőr-főkapitánysághoz.

A személyes adatok védelmét és a közérdekű adatok nyilvánosságát érintő ügyben forduljon a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz továbbra is bizalommal.

Budapest, 2014. március 18.

Üdvözlettel:


Dr. Péterfalvi Attila
elnök
egyetemi tanár

³ <http://valasztas.hu/hu/ovb/allasfoglalasok/2014/2014-100.html>